

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Heerlen op 1 juni 1976

Voor een goed verloop van deze vergadering was de leden verzocht zelf enige interessante planten of dieren mee te nemen. Aan dit verzoek was ruimschoots voldaan, waardoor discussie tot zijn recht kwam en de band onderling versterkt werd.

De heer van Geel bracht een exemplaar mee van de Druifhyacint (*Muscaria botryoides*). Deze soort draagt hemelsblauwe bloemen met een witte zoom. De bovenste bloemen van de tros zijn onvruchtbaar en missen goed ontwikkelde meeldraden en stamper. Dergelijke bloemen noemt men lokbloemen. Een goed voorbeeld van lokbloemen treft men bij de Gelderse roos (*Viburnum opulus*) aan. Bij de Druifhyacint zijn ze kleiner dan de normale bloemen en zullen weinig effect bezitten om insecten aan te lokken. Verder werd meegebracht de Grote maagdepalm (*Vicia major*), een soort met grotere bloemen dan die welke bij de Maagdepalm (*Vicia minor*) voorkomen. De bloemen zijn niet geheel symmetrisch. De eerste soort werd ook aangetroffen bij Han sur Lesse. Ook werden 2 soorten van de Affodil (*Asphodelus*) uit Zuid Europa vertoond.

De heer van Beek had een groot aantal soorten meegenomen uit de Botanische Tuin te Terwinselen. We zullen hier ons tot enkele moeten beperken en kiezen slechts die soorten uit, die bij de leden wel bekend zijn en waarover iets interessants te vertellen valt. De Pijpbloem (*Aristolochia clematites*) is een soort die hier eigenlijk niet thuishoort en vermoedelijk in kruidtuinen van kloosters en kastelen gekweekt werd en van daaruit zich verspreid heeft. Hij wordt reeds in de Camera Obscura genoemd voor de Kennemer duinen. Hier in Zuid-Limburg werd hij aangetroffen in de wegberm bij Meerssenhove. Het is een overblijvende plant. De lichtgele bloemen staan in de oksels van de bladeren, zo'n 10-12 per tros. Ze zijn kort gesteld, het onderste deel is blokvormig en wordt naar boven toe buisvormig vernauwd dat dan

weer uitloopt in een vrij grote lip. Onderin de bloem zitten de meeldraden en de stamper. Het buisvormige deel is van binnen bezet met een groot aantal buigzame haren die zo functioneren dat kleine vliegjes wel naar binnen kunnen kruipen, maar er voorlopig niet weer uit kunnen komen. Het geheel werkt dus als een val. Hebben deze vliegjes reeds eerder een Pijpbloem bezocht dan zijn ze met stuifmeel van deze bedekt en kunnen de reeds rijpe stamper bestuiven. Pas daarna worden de meeldraden rijp en bedekken de vliegjes met een nieuwe voorraad stuifmeel en vervolgens verwelken nu ook de haren, waardoor de vliegjes kunnen ontsnappen en een nieuwe pas geopende bloem binnen dringen. Op deze wijze ontstaat kruisbestuiving, maar merkwaardig is dat in ons land en ook in Duitsland nooit of bijna nooit rijpe vruchten gevormd worden. De heer van Geel heeft weleens vruchten uit Zuid Frankrijk meegenomen. Ze zijn zo groot als een okkernoot en springen bij rijpheid met 6 kleppen open. In ons land verspreidt de soort zich uitsluitend door middel van uitlopers die wel enkele meters lang kunnen worden; ze vormen een lastig onkruid in wijnbergen.

Verder liet de heer van Beek een bandvorming of fasciatie zijn bij de Boksdooier (*Lycium*). Bij bandvorming is de stengel en de bloem of bloeiwijze abnormaal verbreed. Zaad van dergelijke bloemen brengt ten dele normale, ten dele abnormale planten voort. Hoe lang men ook blijft selecteren, door steeds de normale te verwijderen, en verder te kweken met gefasciateerde bloemen, men blijft steeds onder de nakomelingen een zeker percentage normale planten terug winnen. Fasciatie is dus wel erfelijk, maar niet voor 100 percent. Bandvorming komt ook voor bij de Paardebloem (*Taraxacum officinale*) en bij de Hanekam (*Celosia argentea* var. *cristata*). Het verschijnsel is verder bij tal van andere soorten aangetroffen. Het voorkomen van „klavertje vier” behoort ook tot die tussenrassen.

De Zwarte rapunzel (*Phyteuma nigrum*) heeft donkerpaarse bloemen en zijn bladeren zijn vaak zwartpaars gevlekt. Hij behoort tot de Klokjesfamilie. Deze soort komt in Limburg voor in vochtige loof-

bossen en vooral in de Maasvallei. Veldsalie (*Salvia pratensis*) heeft in de regel blauwe bloemen en is in Nederland tamelijk zeldzaam, vooral langs de rivieren. Meer naar het zuiden is deze veel algemener. Een rose bloemige vorm werd bij Nonnenbach aangetroffen, ook deze staat in de Botanische Tuin te Terwinselen.

De heren Frijs en Dijkstra zijn enige dagen op excursie geweest in Noord Frankrijk, Han sur Lesse en Comblain au Pont, vanwaar materiaal mee genomen werd, zoals Brilkruid (*Biscutella levigata forma varia*) van Comblain. De naam staat in verband met de vorm van de vruchten, Esparcette (*Onobrychus viciaefolia*) is een mooie rose bloemige Vlinderbloemige die ook in Zuid-Limburg nog wel voorkomt. Verder Damastbloem (*Hesperis matronalis*). De bloem is licht paars en vooral tegen de avond sterk geurend. Hij behoort tot de Kruisbloemigen. Deze soort komt over een groot gedeelte van Europa voor en wordt wegens zijn fraaie vorm vaak uit het wild meegenomen om in de tuin verder gekweekt te worden. Van daaruit komt hij ook wel weer in de natuur terug, waardoor het vaak onmogelijk is na te gaan of een vindplaats oorspronkelijk is. Verder werd een bloeitak van de Graslelie (*Anthericum liliago*) vertoond, een soort die in Nederland uiterst zeldzaam waargenomen werd. De bloem is wit van kleur waartegen de gele helmknoppen duidelijk afsteken. Een zeer fraaie vondst, ook bij Comblain au Pont was een Anjer (*Dianthus gratianopolitanus*, ook wel *D. caesi*). Ook werd aan enkele belangstellende Duitsers een mooi voorkomen van een Peperboompje (*Daphne laureola*) te Comblain getoond. Tenslotte vestigde de heer Dijkstra de aandacht op afgestoten takken met volledig verse bladeren van de Populier, een verschijnsel door hem natuurlijk snoei genoemd. Dit werd enige jaren uitvoerig in het Maandblad beschreven en afgebeeld. Men denkt dat de oorzaak gebrek aan water is. Het komt algemeen voor in droge zomers in juli en augustus. Merkwaardig is wel het feit dat de bomen vlak langs de Lesse staan.

VERSCHENEN

De Nederlandse vereniging voor de Verenigde Naties „VIRO” maakte ons attent op het verschijnen van het

Evaluatierapport Nationale Leefmilieu Aktie

Belangstellenden kunnen het rapport à f 5,— + portokosten bestellen bij de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties, Koninginnegracht 140 te 's-Gravenhage.

Het evaluatierapport geeft de internationale achtergrond van de milieu-aktie weer (Unesco, Raad van Europa, I.U.C.N., Stockholmconferentie, United Nations Environment Programme).

Vervolgens wordt ingegaan op Nederlandse initiatieven om milieu-edukatie te bevorderen, t.w. de milieuprijsvraag N 70, het samenwerkingsproject Onderwijs en Leefmilieu en de Nationale Leefmilieu Aktie.

Ten slotte wordt naar aanleiding van uitgevoerde projecten een overzicht gegeven van activiteiten en problemen van groepen op verschillende onderwijsnivo's (basis- en voortgezet) en van individuele deelnemers. Hierbij komen onderwerpen als de school-situatie, vakkenintegratie, roosters, projektkeuze, ervaring van lesgevers enz. aan de orde.

Dit rapport ligt ook ter inzage in het documentatiecentrum van het Natuurhistorisch Museum, Stokstraat 46, Maastricht.